

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»**

Кафедра загальної та клінічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____201_ року
“ _____ ”

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІІІ. 07 ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

**Галузь знань – 05 Соціальні і поведінкові науки
Спеціальність – 053 Психологія**

філософський факультет

Івано-Франківськ – 2017 рік

Робоча програма із «Вступу до спеціальності» для студентів за спеціальністю 053 «Психологія». 2017 р. – 19 с.

Розробники: професор кафедри загальної та клінічної психології, доктор філософських наук Гоян І. М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії) загальної та клінічної психології

Протокол від “20 ” вересня 2017 року № 2

Завідувач кафедри (циклової, предметної комісії)

_____ (В.П. Москалець)

“20” вересня 2017 року

Схвалено методичною радою вищого навчального закладу за галуззю знань – 05 Соціальні і поведінкові науки, Спеціальності – 053 Психологія

Протокол від “19” жовтня 2017 року №2

“ 19” жовтня 2017 року

Голова _____ (Р.О. Пятківський)

Гоян І.М., 2017 рік

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні і поведінкові науки	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 053 Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		I-й	I-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		I-й	I-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		12 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/1

для заочної форми навчання – 1/3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основна мета викладання дисципліни "Вступ до спеціальності" для студентів спеціальності "Психологія" – формування систематизованих знань про нормативні основи діяльності психолога у різних сферах соціальної практики.

Метою вивчення студентами цієї навчальної дисципліни є оволодіння узагальненою характеристикою професії психолога, знаннями про освітньо-кваліфікаційні вимоги, які ставляться до фахівців цієї галузі, основними вимогами до особистості практикуючого психолога, а також про можливі шляхи формування особистісних та професійно-значущих властивостей і якостей майбутніх фахівців-психологів.

Вивчення даного курсу сприятиме формуванню у студентів загального уявлення про професію психолога, визначить передумови для усвідомленого вивчення фахових навчальних дисциплін, включених у навчальний план підготовки майбутніх психологів, а також забезпечить належну мотивацію щодо формування та розвитку особистісних та професійно-значущих якостей, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків.

Основні завдання з вивчення дисципліни – сформувати систему знань теоретичного та практичного характеру, які стосуються вивчення:

-змісту понять «практична психологія», «прикладна психологія», «наукова психологія», «Національна система соціально-психологічної служби України»;

-знань основних положень міжнародних та міжрегіональних документів про права людини та дитини; законодавчих актів про соціально-психологічну службу України;

-специфіки діяльності психолога у різних сферах соціальної практики (система освіти, Збройні сили, правоохоронні органи, мистецтво, наука, культура, медицина, бізнес і економіка тощо), її завдань, функцій та цілей;

-основних етичних принципів діяльності психолога, освітньо-кваліфікаційних характеристик, прав і обов'язків психолога; форм професійної взаємодії практикуючих психологів;

-усвідомлення вимог щодо особистості психолога та знання основних шляхів вдосконалення професійних якостей та здібностей практичного психолога;

-вмінь на основі документів, які регламентують діяльність психологічної служби конкретної сфери соціальної практики, визначати мету, завдання, функції діяльності психолога в певній сфері соціальної практики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

-основні сфери професійної діяльності, виробничі функції, типові професійні задачі, професійно-етичні засади діяльності психолога;

-структуру, функції, основні завдання, головні напрями та зміст діяльності психологічної служби України, види, зміст та форми професійної діяльності психолога.

вміти:

-орієнтуватись у нормативно-правових документах, що регламентують навчання студента у вищому навчальному закладі та діяльність психолога;

-використовувати можливості різноманітних форм аудиторної, самостійної, науково-дослідної роботи студента, поточного та підсумкового контролю у вищому навчальному закладі для здобуття фахових знань і професійного становлення;

-здійснювати пошук джерел інформації, добирати та структурувати матеріал для розкриття певного питання, теми чи проблеми в усній або письмовій формі.

1. Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль 1.

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Вступ до спеціальності».

Предмет курсу «Вступ до спеціальності». Структура, основні функції та завдання курсу. Історія становлення психологічної науки та психологічної практики. Становлення психологічних знань у Стародавньому світі. Розвиток психологічних ідей в епоху Середньовіччя та Відродження. Основні ідеї психології в епоху Просвітництва. Основні напрями психологічної науки у ХХ столітті. Актуалізація проблем людини в науці ХХ ст. - початку ХХІ ст. Місце психології в системі наук про людину.

Тема 2. Практична психологія як теоретична основа психологічної практики.

Предмет та основні завдання практичної психології. Основні сфери діяльності практичного психолога. Практична психологія, прикладна психологія, наукова психологія, їх взаємозв'язок та методологічні основи. Перспективи розвитку прикладної і практичної психології. Психологічна допомога, психологічне сприяння, психологічна підтримка, психологічний супровід – як основні форми впливу практичного психолога. Структура та основні напрями практичної психології. Психологічна діагностика, психокорекція, психологічне консультування та психотерапія як напрями практичної психології: структура, види і основні принципи.

Тема 3. Загальна характеристика професійної діяльності психолога.

Загальні уявлення про професію та її основні характеристики. Поняття «спеціальність», «посада», «трудова посада», «професія». «Професійна» і «непрофесійна» практична психологія. Основні види та типи професійної діяльності психологів. Соціальне замовлення на діяльність практичного психолога.

Тема 4. Основні напрями та сфери діяльності психолога.

Основний зміст психопрофілактичної, психогігієнічної, психодіагностичної, психокорекційної, психоконсультативної роботи психолога. Особливості діяльності психолога у сфері бізнесу, реклами та менеджменту. Особливості психологічної допомоги сім'ї. Специфіка, зміст, рівні, функції, завдання та основні напрями діяльності психологічної служби промислового підприємства. Види та форми діяльності психолога підприємства. Моделі діяльності психолога та їх специфіка в структурі малого бізнесу. Основні задачі діяльності психолога організацій малого бізнесу у різних напрямках (при взаємодії з партнерами, клієнтами; конкурентами; ЗМІ; з керівництвом; персоналом).

Тема 5. Організаційні форми діяльності практичного психолога.

Психологічна служба в системі освіти, зміст та основні завдання. Зміст, основні напрями і види діяльності практичного психолога системи освіти. Психологічна освіта, психопрофілактика, психодіагностика, психокорекція і

психоконсультації як основні напрями професійної діяльності практичного психолога в системі освіти. Індивідуальні та групові форми практичної психологічної роботи. Особливості професійної взаємодії психологів. Основні проблеми самопомоги в діяльності практичних психологів. Особливості «командоформування» психологів-однотимців. Взаємодія психолога із суміжними фахівцями у розв'язанні складних (комплексних) психологічних проблем та завдань.

Тема 6. Соціальні, моральні, правові та духовні аспекти в діяльності психолога.

Основні рівні розгляду етичних проблем у психології. Етичні проблеми в науково-дослідній діяльності психолога. Проблема оплати психологічних послуг. Поняття про професійний етичний кодекс. Основні принципи етичного кодексу психолога: принцип професійної компетентності (знання суті соціально-психологічних явищ і особливостей їх прояву в конкретних умовах і ситуації, досконале володіння психологічним інструментарієм); принцип незавдання шкоди клієнту (взаємоповага психолога і клієнта, забезпечення для клієнта безпеки методик, які застосовує психолог, запобігання неправильним діям замовника); принцип неупередженості (наукова обґрунтованість, об'єктивність в оцінці та інтерпретації даних, зваженість висновків); принцип конфіденційності (збереження таємниці результатів дослідження, коректне використання інформації психологічного характеру); принцип позитивно орієнтованої активності психолога (надання клієнту допомоги в реалізації позитивних цілей, творчого потенціалу, усунення того, що цьому заважає).

Моральні норми, що регламентують діяльність психолога в ситуаціях етичного вибору.

Тема 7. Особистість психолога.

Особистість психолога і його спосіб життєдіяльності. Розвиток особистості психолога у професії. Основні вимоги до особистості психолога. Професіограма і психограма психолога. Професійні якості та здібності психолога. Критерії професійної придатності психолога. Модель особистості психолога. Основні протипоказання для роботи психологом. Поняття "соціальний інтелект", його значення у забезпеченні посадових обов'язків практичного психолога. Вміння спілкуватися з клієнтом – стрижнева спеціальна здібність психолога. Можливості діагностики та шляхи формування і розвитку професійно важливих якостей психолога.

Тема 8. Особливості підготовки психологів у вищих навчальних закладах.

Формальні і змістові аспекти вищої психологічної освіти. Зміст та структура освітньої програми підготовки фахівці-психолога. Коротка характеристика змісту циклів дисциплін у складі навчального плану. Особливості організації процесу навчання у ВНЗ і елементи пропедевтики в освоєнні методів навчальної роботи на лекціях, семінарах, практичних заняттях, самостійній роботі, іспитах і заліках. Соціально-організаційна специфіка навчання у вищому навчальному закладі. Студент-психолог як

суб'єкт навчально-професійної діяльності. Особливості взаємовідносин студентів із викладачами та адміністрацією факультету. Зміст та особливості особистісних стосунків студентів. Позанавчальна діяльність та сфера дозвілля студента-психолога.

Тема 9. Професійний розвиток та саморозвиток психолога.

Загальна типологія шляхів професійного розвитку психолога. Спрямованість професійного самовдосконалення психолога. Основні суперечності особистості, що визначається. «Неформальні шляхи» професійного саморозвитку психолога. Основні типи та рівні професійного самовизначення психолога. Творчі аспекти в діяльності практичного психолога. Основні етапи розвитку психолога-професіонала. Проблема професійних деструкцій та кризи розчарування у розвитку психолога.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна						заочна					
	усього	Л	П	Лаб	Інд	с.р.	усього	л	П	лаб	інд	с.р.
	90	12	18			60	90	6	4			80
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Вступ до спеціальності».		2				6						
Тема 2. Практична психологія як теоретична основа психологічної практики.		4	4			20			2			
Тема 3. Загальна характеристика професійної діяльності психолога.		2	2			2		2				
Тема 4. Основні напрями та сфери діяльності психолога.		2	4			2		2				
Тема 5. Організаційні форми діяльності психолога.		2	2			2		2				
Тема 6. Соціальні, моральні, правові та духовні проблеми в діяльності психолога.			2			2			2			
Тема 7. Особистість психолога.			2			18						

Тема 8. Особливість підготовки психологів у вищих навчальних зкладах						6						
Тема 9. Професійний розвиток та саморозвиток психолога			2			2						
Разом за змістовим модулем 1	90	12	18			60	90	6	4			80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Практична психологія як теоретична основа психологічної практики.	4
2	Загальна характеристика професійної діяльності психолога.	2
3	Основні напрями та сфери діяльності психолога.	4
4	Організаційні форми діяльності психолога.	2
5	Соціальні, моральні, правові та духовні проблеми в діяльності психолога.	2
6	Особистість психолога.	2
7	Професійний розвиток та саморозвиток психолога.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія становлення психологічної науки та психологічної практики.	4
2	Місце психології в системі наук про людину.	2
3	Практична психологія. Прикладна психологія. Наукова психологія. Їх взаємозв'язок та методологічні основи. Побутова психологія, її співвідношення із практичною психологією.	2
4	Особливості просвітницької та пропагандистської роботи практичного психолога: мета, завдання та форми. Особливості просвітницької роботи залежно від галузі практичної психології. Спільне та відмінне просвітницької та профілактичної роботи практичного психолога. Соціально-психологічна профілактика: мета, напрями, завдання та форми. Особливості профілактичної роботи залежно від галузі практичної психології.	4
5	Психологічне консультування: мета та основні завдання. Принципи і умови психологічного консультування. Види консультування та їх особливості.	4
6	Психодіагностична робота практичного психолога. Поняття психологічного діагнозу. Психодіагностичні методи. Індивідуальне та групове психодіагностичне обстеження. Процедура психодіагностичного обстеження. Умови ефективності психодіагностичного обстеження.	4
7	Психологічна корекція: поняття, мета, завдання та засоби психокорекції. Прийоми, способи та принципи психокорекції. Етапи психокорекційної роботи.	4

8	<p>Психотерапія: поняття, зміст та місце психотерапії у системі видів діяльності практичного психолога.</p> <p>Основні методи психотерапії. Різновиди психотерапії за ознакою теоретичної основи, коригованим розладом, способом організації (за Х. Ремшмідтом).</p> <p>Поняття про групову психотерапію. Психотерапевтична група, її вплив на особистість. Керівництво групою, режим та етапи роботи терапевтичної групи.</p> <p>Основні напрями психотерапії та їх характеристика (психодіагностичний, біхевіоральний, гуманістичний, когнітивний і інші)</p>	4
9	Історія розвитку шкільної психологічної служби (ШПС)	2
10	Психологічна служба організацій малого бізнесу.	2
11	Специфіка змісту діяльності, завдань та функцій психологічної служби на підприємстві	4
12	Основні обов'язки та права практичного психолога.	4
13	Критерії професійної придатності практичного психолога	4
14	Основні етапи формування особистості практичного психолога.	4
15	Модель особистості практикуючого психолога (Н. В. Чепелева та Н. І. Пов'якель)	2
16	Поняття професійних деформацій. «Емоційне вигорання» практичного психолога.	4
17	Формальні і змістові аспекти вищої психологічної освіти.	2
18	Соціально-організаційна специфіка навчання у вищому навчальному закладі.	2
19	Освітньо-професійна програма підготовки практичного психолога.	2

7. Методи навчання

Лекційна форма проведення занять, яка передбачає застосування таких методів:

1. Пояснювально-ілюстративного.
2. Проблемного засвоєння матеріалу.

Семінарські та практичні форми занять, які передбачають застосування методів:

1. Частково-пошукового.
4. Дослідницького.

8. Методи контролю

1. Усне опитування.
2. Тестовий контроль по темам.
3. Письмове опитування.
4. Контрольні роботи.
5. Співбесіда.
6. Консультація.

Орієнтовний перелік питань з курсу «Вступ до спеціальності»:

1. Предмет курсу «Вступ до спеціальності».
2. Структура, основні функції та завдання курсу.
3. Історія становлення психологічної науки та психологічної практики.
4. Зародження психологічних знань у Стародавньому світі.
5. Розвиток психологічних ідей в епоху Середньовіччя та Відродження.
6. Основні ідеї психології в епоху Просвітництва.
7. Основні напрями психологічної науки у ХХ столітті.
8. Актуалізація проблем людини в науці ХХ ст.-початку ХХІ ст.
9. Місце психології в системі наук про людину.
10. Формальні і змістові аспекти вищої психологічної освіти.
11. Соціально-організаційна специфіка навчання у вищому навчальному закладі.
12. Студент-психолог як суб'єкт навчально-професійної діяльності.
13. Особливості взаємовідносин студентів із викладачами та адміністрацією факультету.
14. Предмет та основні завдання практичної психології.
15. Основні сфери діяльності психолога.
16. Практична психологія, прикладна психологія, наукова психологія, їх взаємозв'язок та методологічні основи.
17. Перспективи розвитку прикладної і практичної психології.
18. Психологічна допомога, психологічне сприяння, психологічна підтримка, психологічний супровід – як основні форми впливу практичного психолога.
19. Психічне здоров'я дітей і дорослих як результат діяльності психологічного співтовариства.
20. Основні критерії психічного здоров'я.

21. Структура та основні напрями практичної психології.
22. Психологічна діагностика як галузь практичної психології.
23. Психокорекція як напрям практичної психології.
24. Психоконсультування як напрям практичної психології, структура, види та основні принципи.
25. Психотерапія як сфера наукової і практичної діяльності фахівців-психологів.
26. Загальні уявлення про професію та її основні характеристики.
27. Поняття «спеціальність», «посада», «трудоий пост», «професія».
28. «Професійна» і «непрофесійна» практична психологія.
29. Основні типи професійної діяльності психологів.
30. Основні види діяльності психолога.
31. Соціальне замовлення на діяльність практичного психолога.
32. Основний зміст психопрофілактичної, психогігієнічної, психодіагностичної, психокорекційної, психоконсультативної роботи психолога.
33. Особливості діяльності психолога у сфері бізнесу, реклами та менеджменту.
34. Особливості психологічної допомоги сім'ї.
35. Специфіка, зміст, завдання та функції діяльності психологічної служби промислового підприємства.
36. Напрямки діяльності психологічної служби промислового підприємства
37. Рівні функціонування психологічної служби підприємства.
38. Види та форми діяльності психолога підприємства.
39. Специфіка діяльності психолога в організаціях малого бізнесу.
40. Моделі діяльності психолога організацій малого бізнесу.
41. Основні задачі діяльності психолога організацій малого бізнесу у різних напрямках (при взаємодії з партнерами, клієнтами; конкурентами; ЗМІ; з керівництвом; персоналом).
42. Вимоги до знань, умінь та навичок психолога промислового підприємства та організацій малого бізнесу.
43. Психологічна служба в системі освіти, зміст та основні завдання.
44. Зміст, основні напрями і види діяльності практичного психолога в системі освіти.
45. Психологічна освіта, психопрофілактика, психодіагностика, психокорекція і психоконсультування як основні напрями професійної діяльності практичного психолога у системі освіти.
46. Індивідуальні та групові форми практичної психологічної роботи.
47. Особливості професійної взаємодії психологів.
48. Основні проблеми самопомоги в діяльності психологів.
49. Особливості «командоформування» психологів-однодумців.
50. Взаємодія психолога із суміжними фахівцями у розв'язанні складних (комплексних) психологічних проблем та завдань.
51. Основні рівні розгляду етичних проблем у психології.
52. Етичні проблеми в науково-дослідній діяльності психолога.
53. Проблема оплати психологічних послуг.
54. Поняття про професійний етичний кодекс.

55. Основні принципи етичного кодексу психолога.
56. Моральні норми, що регламентують діяльність психолога в ситуаціях етичного вибору.
57. Особистість психолога і його спосіб життєдіяльності.
58. Розвиток особистості психолога у професії.
59. Основні вимоги до особистості психолога.
60. Професіограма і психограма психолога.
61. Професійні якості та здібності психолога у порівнянні з психологом-дослідником.
62. Критерії професійної придатності психолога.
63. Модель особистості психолога.
64. Основні протипоказання для роботи психологом.
65. Поняття "соціальний інтелект", його значення у забезпеченні посадових обов'язків практичного психолога.
66. Вміння спілкуватися з клієнтом – стрижнева спеціальна здібність практикуючого психолога.
67. Можливості діагностики та шляхи формування і розвитку професійно важливих якостей психолога.
68. Загальна типологія шляхів професійного розвитку психолога.
69. Спрямованість професійного самовдосконалення психолога.
70. Основні суперечності особистості, що визначається.
71. «Неформальні шляхи» професійного саморозвитку психолога.
72. Основні типи та рівні професійного самовизначення як орієнтири саморозвитку психолога.
73. Творчі аспекти в діяльності психолога.
74. Основні етапи розвитку психолога-професіонала.
75. Проблема професійних деструкцій та кризи розчарування у розвитку психолога.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль 1

Тема 1 – 12 балів;

Тема 2 – 12 балів;

Тема 3 – 10 балів;

Тема 4 – 12 балів;

Тема 5 – 12 балів;

Тема 6 – 12 балів;

Тема 7 – 10 балів;

Тема 8 – 10 балів;

Тема 9 – 10 балів;

Всього балів: 100

Змістовий модуль 1 Поточне оцінювання та самостійна робота	Підсумковий тест (залік) Сума - 100							
	Максимальний бал - 100							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9
12	12	10	12	12	12	10	10	10

T1, T2 ... T9 – теми змістового модулю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
80–89	B	
70–79	C	
60–69	D	
50–59	E	
26-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД). Мультимедійна презентація тем навчальної дисципліни.
3. Підручники, посібники, ілюстративні матеріали у вигляді схем тощо.

11. Рекомендована література

Основна

1. Бочелюк В. Й., Зарицька В. В. Психологія: вступ до спеціальності: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
2. Вачков И.В., Гриншпун И.Б., Пряжников Н.С. Введение в профессию «психолог»: Учебное пособие / Под ред. И.Б. Гриншпуна.- М.: «МОДЭК», 2004. – 464 с.
3. Дуткевич Т. В., Совицька О.В. Практична психологія: Вступ у спеціальність. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007.
4. Карандашов В. Н. Психология : Введения в профессию. М. : Смысл, 2000.
5. Подшивайлова Л. І. Вступ до спеціальності: психологія. Модуль 2: навч. посіб. / Лідія Іванівна Подшивайлова. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 220 с.
6. Подшивайлова Л. І. Вступ до спеціальності: психологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Лідія Іванівна Подшивайлова. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2011. – 320 с.
7. Савчин М. В., Гавриш З. С. Вступ до спеціальності: психолог, практичний психолог: Навч. посібник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2007. – 400 с.

Допоміжна

1. Біла О.Г. Соціально-психологічні детермінанти особистісного становлення психолога-практика // Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наук. пр. Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К.: ГНОЗІС, 2003. – Т.V. – Ч.6. – С. 18-22.
2. Верко С. С. Психолог в організації: "за" і "проти" // Актуальні проблеми психології: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. – Т. Ч. – К.: Інститут психології ім. Г.С.Костюка, 2002. – С. 207-211.
3. Введения в практическую социальную психологию / Под ред. Ю.М.Жукова, Л.А. Петровской, О.В.Соловьевой. – 2-е изд., испр. – М. : Смысл, 1996.
4. Климов Е. А. Введение в психологию труда. – М.: Изд-во МГУ, 1988. – С. 175-186.
5. Климов Е.А. Психология профессионала. М.: Изд-во «Институт практической психологии»; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. – 400 с.
6. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. Ростов-на-Дону: Изд-во «Феникс», 1996. – 512 с.

7. Коротка інформація щодо діяльності системи центрів соціальних служб для молоді // Практична психологія і соціальна робота - 1999. – № 7. – С. 43-46.
8. Локалова Н. П. Психология. Введение в профессию. Изд-во: Питер, 2010. – 176 с.
9. Максименко С. Д., Ільїна Т. Б. До проблеми розробки освітньо-кваліфікаційної характеристики сучасного психолога // Практична психологія та соціальна робота. – 1999. – № 1. – С. 2-6.
10. Маленова А. Ю. Введение в профессию в схемах и таблицах: Учебно-методическое пособие. Омск: Изд-во ОмГУ, – 2004. – 44с.
11. Настольная книга практического психолога в образовании: Учеб. Пособие. – М.: Владос, 1996.
12. Немов Р. С. Основы психологического консультирования. – М.: Владос, 1999. – 528 с.
13. Основы практичної психології / В. Панок, Н. Чепелева, Т. Титаренко. – К.: Либідь, 2001. – 534 с.
14. Основы консультативної психології: Аналіз сучасних концепцій: Методичні рекомендації для студентів педінститутів спеціальності "Практичний психолог в закладах народної освіти" / Укладач О.Ф.Бондаренко. – К.: РНМК Міносвіти України, 1992. – 116 с.
15. Панок В. Г. Концепція національної соціально-психологічної служби // Педагогіка і психологія. – 1994. – №2. – С. 3-10.
16. Панок В. Г. Українська практична психологія: визначення, структура і завдання // Практична психологія і соціальна робота. – 1997. – №10.; – 1998. – №1.
17. Положення про психологічну службу системи освіти України // Практична психологія та соціальна робота – № 2. – 2000. – С. 35-38.
18. Пов'якель Н.І., Блохіна І. О. Психологічні передумови становлення позитивної Я-концепції як базової компоненти професійного самовизначення психолога // Психологія: Зб.наук. пр. – Вип. 2 (5). – К.: НПУ, 1999. – С. 177- 183.
19. Практична психологія в системі освіти: Питання організації та методики / За ред. В.Г.Панка. – К.: Либідь, 1995. – 204 с.
20. Права дитини: Від витоків до сьогодні: Збірник текстів методичних та інформаційних матеріалів. - К.: Либідь, 2002. – 280 с.
21. Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи. – К.: Наукова думка, 1992. – 198 с.
22. Права людини: Основні міжнародно-правові документи/ Упоряд. Ю. К. Качуренко. – К.: Вища школа, 1989. – 248 с.
23. Права человека: Сборник универсальных и региональных международных документов / Сост. Л. Н. Шестаков. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 202 с.
24. Рабочая книга школьного психолога / Под ред.. И.В. Дубровиной. – М. : Просвещение, 1991.
25. Рабочая книга практического психолога : Технология эффективной профессиональной деятельности: Пособие для специалистов, работающих с персоналом. – М.: Изд. Дом «Красная площадь», 1996.

- 26.Сидоренко І. С. Актуальні напрямки роботи психолога в організаціях малого бізнесу // Актуальні проблеми психології. Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. – Т. 4. –К., 2002. – С. 211-213.
- 27.Соколова Е.Е. Общая психология. В 7 томах. Том 1. Введение в психологию. М.: Академия, 2008. – 352 с.
- 28.**Чепелєва Н.В., Пов'якель Н.І. Теоретичне обґрунтування моделі особистості практичного психолога // Психологія: Збірник наукових праць – Вип. 3. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 1998. – С. 35-41.